

Regulace chemických látek v EU

REACH (nařízení (ES) č. 1907/2006)

Nařízení o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek

Evropská unie má jedny z nejlepších environmentálních zákonů týkajících se toxických látek na světě. Nazývají se REACH (registrace, hodnocení, povolování a omezování chemických látek) a CLP (klasifikace, označování, balení), jejichž cílem je chránit lidské zdraví a životní prostředí. REACH je nejdůležitějším zákonem pro omezování toxických látek. Stojí na zásadě předběžné opatrnosti a vztahuje se na všechny chemické látky používané v průmyslových procesech a ve výrobě.

REACH je nařízení, které stanovuje způsoby registrace, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, které se vyrábí nebo dováží na evropský trh v množství přesahujícím 1 tunu. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES 1907/2006) je účinné od června 2007. Úlohu centrálního koordinátora celého postupu plní Evropská agentura pro chemické látky (European Chemicals Agency, ECHA), jejíž hlavním úkolem je hodnocení rizik chemických látek. Konečné povolení dané chemikálie pro evropský trh vydává Evropská komise. Za registraci jsou odpovědni samotní výrobci a dovozci. Ti mají povinnost agentuře prokázat, že vyráběné či dovážené látky jsou bezpečné pro lidské zdraví i životní prostředí. Agentura po obdržení dokumentace od výrobce či dovozce ověřuje, zda je látka v souladu s nařízením a posoudí, zda je zapotřebí provést testování.

Chemické látky, které se používají, byly registrovány a vyhodnoceny podle nařízení REACH. Nařízení REACH upravuje, které nebezpečné chemické látky mohou být použity

k jakému účelu, jak se přepravují, skladují a likvidují. Toto nařízení ukládá průmyslu velkou odpovědnost za řízení rizik a poskytování informací o chemických látkách.

Pokud výrobce nedodá dostatečné důkazy o bezpečnosti vyráběné látky, mohou úřady omezit nebo zakázat výrobu, dovoz, používání nebo prodej látek, pokud existuje „nepřijatelné riziko pro lidské zdraví nebo životní prostředí“. Za téměř 15 let od vstupu v platnost se však ukázalo, že systém registrace a hodnocení látek jakož i následného zakazování je zdlouhavý a často neefektivní. I u látek, kde je dostatek důkazů o jejich škodlivosti, nedošlo k účinnému a širokému zákazu jejich použití.

Látky vzbuzující mimořádné obavy (SVHC)

Látky jsou považovány za látky vzbuzující „velké obavy“, pokud:

- způsobují rakovinu (**karcinogenní**) a poškozují genetický materiál (**mutagenní**) nebo reprodukční schopnost (**toxické pro reprodukci**),
- nejsou odbourávány v životním prostředí, **kumulují** se v lidech a zvířatech a jsou toxické,
- prakticky se nerozkládají v životním prostředí a velmi silně se kumulují v těle, ale dosud u nich nebyl prokázán toxický účinek,
- mají podobně nebezpečné vlastnosti, např. působí na hormonální systém.

Látky jsou na listinu zařazovány na základě návrhů členských zemí (v případě České republiky prostřednictvím Ministerstva životního prostředí). Členské země současně připravují průvodní dokumentaci kandidujících látek. U látek kandidátské listiny se předpokládá omezení výroby, použití nebo uvádění na trh a nahrazení bezpečnějšími alternativami. U výroby a aplikací těchto

látek je možné zůstat v případě, že z jejich použití plyne všeobecný společenský prospěch. Díky této formulaci bohužel zůstávají na trhu některé z látek, které představují značná rizika pro lidské zdraví nebo životní prostředí.

Evropská agentura pro chemické látky (ECHA) vybírá z kandidátské listiny látky vyžadující přednostní autorizaci. Tyto látky jsou zařazovány do Přílohy XIV nařízení REACH (Annex XIV of REACH, SVHC Authorization List). Tyto látky nesmějí být uváděny na evropský trh až na specifické výjimky, pro které látka získá povolení, protože pro ni např. neexistuje vhodná náhrada.

Některé z látek se po rozsáhlém hodnocení dostávají na seznam zakázaných látek (Annex XVII of REACH, SHVC Restriction List). U látek na této listině má být zajištěno, že se ve zboží nevyskytují v koncentracích vyšších, než je REACHem stanovená mez. Mezi zakázané látky patří sloučeniny olova, kadmia, arzenu či niklu, šestimocný chrom CrVI, azobarviva nebo polyaromatické uhlovodíky.

Právo na informace o toxických látkách ve spotřebním zboží

REACH dává spotřebitelům právo na informace o výskytu nebezpečných látek uvedených na kandidátské listině REACHe (látek vzbuzujících mimořádné obavy, tzn. látek toxických, karcinogenních, mutagenních, reprotoxických, perzistentních nebo bioakumulativních). Výrobce, distributor i každý další článek v dodavatelském řetězci musí spotřebitele zdarma informovat, zda zboží obsahuje toxické látky známé pod zkratkou SVHC. Bohužel tyto informace nenajdeme na etiketě u každého výrobku, ale výrobce či prodejce je sděluje pouze na základě dotazu od spotřebitele.

Výrobci a dovozci jsou dále povinni uživatelům poskytnout informace o rizicích, kterým jsou při používání chemických látek vystaveni. To se uskutečňuje prostřednictvím systému klasifikace a označování a v případě potřeby prostřednictvím bezpečnostních listů (Safety Data Sheets, SDS).

Látky, které splňují tato kritéria, musí být nejprve navrženy na tzv. "[kandidátní seznam](#)". Tento proces však

postupuje příliš pomalu. V roce 2023 bylo na seznamu 235 látek - na evropském trhu je však odhadem 2 500 zvláště nebezpečných látek, které splňují kritéria pro zařazení na kandidátní seznam látek vzbuzujících mimořádné obavy. Na seznamu jsou například ftaláty, které se používají jako změkčovadla ve výrobcích, jako jsou boty či pláštěnky do deště z měkčeného PVC, nebo zpomalovače hoření, které se mohou skrývat v elektrických spotřebičích.

Evropská agentura pro chemické látky (ECHA) je jednou z nejdůležitějších institucí odpovědných za provádění nařízení REACH. Spravuje databázi chemických látek a koordinuje vyhodnocování nebezpečných chemických látek, stejně jako jejich registraci či zákazy. Z databáze ECHA může kdokoli získat informace o chemických látkách.

REACH je evropské nařízení, nemusejí ho tedy členské státy transponovat do národní legislativy.

Další regulace nebezpečných chemických látek se týkají jednotlivých skupin výrobků, materiálů či látek, jako je směrnice o hračkách či kosmetice nebo elektronice nebo nařízení o plastech pro plasty určené pro styk s potravinami.

V současné době dochází k revizi Nařízení REACH tak, aby byly postupně daleko efektivněji zakazovány i další toxické látky jako jsou například látky narušující hormonální systém a způsobující neplodnost, poruchy imunity či ty, které narušují zdravý vývoj mozku. Současně by látky měly být zakazovány po celých skupinách, aby nedocházelo ke zbytečnému nahrazování látek jinými s podobnými toxickými vlastnostmi.

Více informací:

REACH:

[Porozumět nařízení REACH - ECHA \(europa.eu\)](#)

[Seznam látek vzbuzujících mimořádné obavy podléhajících povolení - ECHA \(europa.eu\)](#)

Informace o legislativě k hračkám:

[Toy safety \(europa.eu\)](#)

Vyhledávání o plastech:

[EUR-Lex - 32011R0010 - CS - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)